

Részletek a X. pártkongresszuson elhangzott beszédből

A párt Központi Bizottsága nagy figyelmet fordított az ideológiai munkára és intenzív tevékenységet fejtett ki a dolgozók szocialista tudatának kialakításaért és fejlesztéséért. Ismeretes, milyen intézkedéseket tettünk annak érdekében, hogy feljlessük az oktatást minden fokon. A párt a saját soraiban átfogó nevelő munkát fejt ki a pártoktatás révén, amely majdnem két millió embert ölel fel és kitűnően képzett előadókkal és propagandistákkal rendelkezik, ugyanakkor nagyszabású politikai nevelő munkát folytat a tömegek soraiban; klubok, művelődési otthonok meg más művelődési és művészeti intézmények fejlett hálózata működik. Megsokasodott a központi és helyi lapok, a társadalmi-kulturális folyóiratok száma, minden megyének megvan a maga lapja, és ott, ahol nemzetiségek is élnek, az illető nemzetiség nyelvén szintén megjelennek lapok és folyóiratok. A rádióhallgatók és televíziónézők száma megsokszorozódott. Ki kell emelni a pártszervezetek aktív szerepét az egész ideológiai nevelő munka irányításában és végrehajtásában, a társadalmi szervezetek számottevő hozzájárulását, a párt alapkádereinek részvételét e munkában, a tekintélyes értelmiségiek, a kulturális élet neves képviselői, kutatók, tanárok értékes segítségét.

A köznevelés sokoldalú formáinak és módszereinek egyszerű felsorolása azonban nem mond el mindent. A lényeg az, hogy a dolgozók politikai-kulturális, szellemi és erkölcsi arculatát megrajzoló haladó jellegű vonásokban — abban, ahogyan egyre tevékenyebben és nagyobb felelősségtudattal vesznek részt a közügyek vezetésében, szocialista nemzetünk politikai egységének erősítésében — a maguk teljességében beleágyazódva hatnak a párt intenzív nevelő munkájának eredményei is.

Természetesen, ezeket az eredményeket a pártunkra jellemző magasfokú igényesség és felelősségtudat szellemében, az új feladatok és célok szemszögéből és abból a szükségességből kell nézni, hogy az ideológiai és nevelő munkában még fel-lelhető hiányosságokat és fogyatékoságokat megszüntessük. A szocialista építés jelenlegi szakaszában, a műszaki-anyagi alap korszerűsödésével és fejlődésével, a szocialista termelési viszonyok további erősödésével, a gazdasági-társadalmi élet vezetési formáinak tökéletesedésével, társadalmi rendünk demokratizmusának sokoldalú elmélyülésével egyidőben minőségileg új szempontból kell néznünk a szocialista tudat kérdését is.

Pártunk egymással párhuzamosan valósítja meg a sokoldalúan fejlett szocialista társadalomnak mind az anyagi, mind a szellemi előfeltételeit, amelyek dialektikus egységben és kölcsönhatásban vannak egymással. A tudatfejlődés törvényszerű, a szocialista építés folyamatának lényegbevágó és szükséges jellegzetessége. A szocialista építés tudatos történelmi alkotás, amely feltételezi a nép legszélesebb tömegeinek tudatos részvételét. E részvétel foka és hatékonysága egyenes arányban áll nemcsak a szocialista demokrácia kiszélesítésével, hanem a társadalom tagjainak műveltségi és tudományos színvonalával is; bármilyen tágkörűek legyenek is a demokratikus jogok és azok intézményes keretei, az akinek műveltségi színvonala elmarad és ismeretköre leszűkül, mind kevésbé vehet részt a közügyek megoldásában

egy olyan társadalomban, amely mindjobban kizárja a dilettantizmust, az empirizmust, az ismeretek kezdetlegességét.

Pártunk felfogása a szocialista nevelésről kitűnik Nicolae Ceaușescu elvtárs jelentéséből, amely rámutat, hogy ez „magában foglalja egyrészt az alapos ismeretét mindannak, ami a jelenkori kultúra, tudomány és technika világában értékes, a szakma tökéletes ismeretét, másrészt pedig pártunk világról és társadalomról vallott filozófiai nézetének — a dialektikus és történelmi materializmusnak — az elsajátítását, a fejlett állampolgári magatartás kialakítását. Ezeknek az egymást feltételező és egymást kölcsönösen befolyásoló alapvető követelményeknek kell hogy megfeleljen ma — a modern társadalom körülményei között — pártunk és államunk egész nevelő munkája“.

Ez a felfogás abból az alapeszméből indul ki, hogy a szocializmus a tudományon és a műveltségen alapul, hogy társadalmi rendünk akkor bizonyíthatja be gyakorlatilag felsőbbrendűségét a kapitalizmussal szemben, ha szervesen egybeötvözi mindazt, ami a leghaladóbb, ami a legértékesebb az ember anyagi és szellemi alkotásában.

A nevelő tevékenység komoly fogyatékosága, hogy egyes aktivisták egyoldalúan, szimplifikáltan fogják fel, akár olyan értelemben, hogy a propagandamunkát sematikus politikai tézisek vagy általános jellegű jelszavak automatikus ismétlésére korlátozzák, akár olyan értelemben, hogy szerintük a műszaki, tudományos, kulturális ismeretek elsajátítása kimeríti a tevékenység tartalmát. Márpedig pártunk említett felfogása szerint a politikai színvonal elválaszthatatlan a kulturális színvonalától; a nevelő tevékenység egységes folyamatában mindkét tényezőt szorosan egybe kell fogni — a kommunistának tette kész politikai harcosnak s egyben műveltnek, képzettnek, minden értékes emberi ismeret iránt fogékornak kell lennie.

Ugyanakkor a szakismeretek önmagukban nem elégségesek, és nem vezetnek spontán módon a tudományos világnézethez; ezeket az ismereteket a haladó gondolkodásmód, dialektikus materialista filozófiánk termőtalajába kell ágyazni. A kommunistáknak és az egész népnek a kommunizmus eszményei iránti határtalan odaadását egyre elmélyültebb szakismeretekkel kell összekapcsolni — ez a jelenlegi szakasz egyik követelménye, az az alapvető feladat, amelyet a X. kongresszus jelöl ki az ideológiai munka számára!

A pártszervezeteknek egész ideológiai tevékenységükben szem előtt kell tartaniuk: társadalmunk fejlődésének egyik alapvető vonása, hogy a lakosság kulturális struktúrájában ugrásszerű dinamikus változások mennek végbe, s ez megmutatkozik mind a közvetlenül a dolgozók soraiból származó mérnökök, technikusok és más értelmiségiek számának növekedésében, mind pedig a munkásosztály és a parasztság, az egész lakosság szakmai és kulturális felkészültségi foka emelkedésének általános voltában.

Pártunknak az egész nép kulturális felemelését célzó irányvonala hozzátartozik a kommunizmus felé haladás szükségszerű folyamatához, amely a fizikai munka és az értelmiségi munka közötti lényeges különbségek felszámolásának Marx és Engels leírta perspektívájához vezet. Természetesen, ehhez nem a színvonal csökkentésével és uniformizálással jutunk el, hanem ellenkezőleg, a társadalom összes tagjai magasfokú és sokoldalú műveltségének biztosításával. Az elektronika, az automatika, a kibernetika és a többi korszerű termelési ág fejlődése kötelezővé teszi a munkás műszaki-tudományos ismereteinek magas fokát; ugyanúgy, ahogy a falu életében a gépesítés, az öntözéses művelés és a kemizálás tanulást és műveltséget, tudományos ismereteket követel.

Mindez elengedhetetlenül szükségessé teszi, hogy a pártszervek és -szervezetek, a megyei bizottságoktól az alapszervezetekig, a szakszervezetek és az ifjúsági szervezetek, a többi társadalmi szervezet, a művelődés- és művészetügyi bizottságok, a szakminisztériumok megkülönböztetett figyelmet fordítsanak a dolgozók szakmai és kulturális ismereteinek gyarapítására, a műszaki-tudományos gazdasági ismeretek tömeges terjesztésére, foglalkozzanak állhatatosan a szakképzésnek a munkás-ság műszaki és a parasztság agro-zootechnikai felkészültsége színvonalának jelentős emelésével, a szakemberek ismereteinek rendszeres felfrissítésével és korszerűsítésével, foglalkozzanak behatóan az oktatás problémáival, elsősorban minden fokú oktatási folyamat tartalmával.

Tekintettel a párt vezető szerepének szüntelen fejlődésére a társadalmi élet minden területén, tekintettel arra az egészséges folyamatra, hogy a párt sorai szüntelenül növekednek, megerősödnek a nép legjobb fiaival, a legjobb munkások, parasztok és értelmiségiek újabb és újabb osztagaival, az összes pártszervek és -szervezetek ideológiai-nevelő tevékenységének elsőrendű célkitűzése a pártos nevelés; az összes kommunistákat fel kell vértetni a marxi—lenini világnézettel; minden kommunistának mélyrehatóan magáévá kell tennie pártunk gondolkodási és cselekvési módját, a belső pártélet szabályait.

A kulturális-nevelő tömegmunkában állandóan a középpontba kell helyezni az összes állampolgárok, az ifjúság határtalan szeretetének fejlesztését a szocialista haza iránt, a nép hűséges szolgálatának eszméjét. A nevelő tevékenységnek hozzá kell járulnia a román nép és az együttélő nemzetiségek közötti egység és testvériség szüntelen erősítéséhez, kidomborítva mindazok alapvető érdekközösségét, akik erejüket e tájak felragyogtatásának szentelik, ápolva a román nép és az együttélő nemzetiségek közös forradalmi harcának és haladó kultúrájának hagyományait. A tömegeket neveljük a proletár internacionalizmus szellemében, a szocialista országok népeivel, a kommunisták, a munkásosztály és az összes népek szabadságért és társadalmi igazságért vívott harcával való testvéri barátság és szolidaritás szellemében.

A pártszervezeteknek, a tömeg- és társadalmi szervezeteknek behatóan foglalkozniuk kell azzal, hogy fejlesszék az emberek közötti új, szocialista viszonyokat, hogy meghonosodjanak a kommunista etika elvei és a szocialista méltányosság elvei, hogy kombattív szellem alakuljon ki a misztikus, a maradi felfogások, az idegen ideológia ellen, az olyan elavult gondolkodásmód ellen, amely ellentétben áll társadalmunk életének normáival.

Az általános politikai-ideológiai és kulturális közművelés anyagi alapjának arányaival kapcsolatban hangsúlyozni szeretném, mint a leglényegesebb feladatok egyikét, hogy ezt az alapot sokrétűen, jóval intenzívebben kell felhasználni, kerülni kell az erők szétszóródásához vezető s a minőségi növekedés folyamatát lassító túlzott felaprózást. Itt is, mint minden más területen, jobban kell gazdálkodni, hatékonyabban kell felhasználni a rendelkezésre álló alapokat és eszközöket.

Rendkívüli fontosságú, hogy az általános nevelő tevékenység keretében a párt-szervezetek többet foglalkozzanak a tömegek politikai tájékoztatásával. Az utóbbi években jelentős lépéseket tettünk ezen a téren; ékes példa rá a pártvezetőség munkastílusa, melyet a széles tömegek véleményének kikérése, a tömegek nyílt tájékoztatása jellemez. Ez a tevékenység azon a közismert lenini eszmén alapul, hogy „az állam a tömegek öntudata révén erős. Az állam akkor erős, ha a tömegek mindent tudnak, ha mindent meg tudnak ítélni és ha mindenben tudatosan cselekednek“.

Az összes pártszervek és -szervezetek mindennapi tevékenységében meg kell honosítani azt a gyakorlatot, hogy — amint a párt vezetősége országos viszonylatban teszi —, ők is megvitassák a tömegekkel az összes lényeges helyi problémákat, az összes fontosabb határozatokat. Minden felelős tisztséget betöltő aktivistának részt kell vennie a politikai tömegmunkában, úgyszeretettel kell hirdetni a párt politikáját, rendszeresen kell találkoznia a párttagokkal, a dolgozókkal, hogy tájékoztassa őket problémáikról, megvilágítsa előttük pártunk politikájának alapjait.

A pártszervezetek egyik legfontosabb feladata, hogy tökéletesítsék a propagandamunkát és a politikai-ideológiai oktatást. Pártoktatásunknak a maguk élő, eleven mivoltában kell foglalkoznia társadalmi fejlődésünk kérdéseivel, az oktatásból ki kell irtani a sablonos rutín-formákat, amelyek megbénítják az intelligenciát, sztereotíp formulák közé szorítják, megmerevítik és elhervasztják az eleven gondolatokat. A pártpropagandának figyelembe kell vennie a tudatformálódásban bekövetkező változásokat, haladó eszmékkel kell gazdagítani a gondolkodást, a pártpropaganda tárjon tág látóhatárt az emberek elé; ösztönözze őket önálló gondolkodásra, s szenvedélyes odaadásra a szocializmus ügye iránt.

A párt vezetősége ebben a szellemben foglalkozik szocialista fejlődésünk elméleti kérdéseivel. Társadalmunk fejlődési szakaszainak meghatározása és jellemzése, a szocialista viszonyok fejlesztésének útjai, a gazdasági és társadalmi élet vezetési formáinak tökéletesítése, a társadalom szerkezeti változásai nyomán kialakuló osztályviszonyok, a nemzet szerepe s az állam funkcióinak alakulása a szocializmusban, a nép egységének megteremtése és a párt vezetőszerrepének növelése, a szocialista demokrácia elmélyítése, a szocializmusban felmerülő ellentmondások megoldásának módoszatai, a szocialista országok közötti kapcsolatok, a nemzetközi kommunista mozgalom kérdései — mindez csak egy része annak a sok problémának, melynek megoldásához pártunk saját, eredeti felfogástól vezérelve hozzájárul. Véleményem szerint országunk felszabadulása óta a IX. kongresszust követő időszak volt a legtermékenyebb, nemcsak az anyagi élet, hanem az elméleti munka, a társadalmi-politikai gondolkodás terén is. Ebben a munkában sokkal nagyobb közreműködést várunk a társadalomtudományoktól. Nem akarjuk lebecsülni azt a haladást, amelyet az elmúlt években a társadalomtudományok különböző ágaiban elértünk, de ha alaposan megvizsgáljuk a helyzetet, kiderül, hogy a tudományos életnek ez a területe egészében véve érezhetően lemaradt, és még sokkal tartozik a társadalomnak. A legfőbb hiányosság, hogy ezek a tudományok csak szórványosan és igen kevésbé teljesítik tulajdonképpeni kutató feladatukat, a társadalmi fejlődés konkrét kérdéseinek számbavételét, úgy hogy a kutatásnak aztán meglegyen a társadalmi haszna is. A kérdések tárgyalásában még mindig bátortalanság mutatkozik, még mindig fetisizálnak egyes előre kialakított tételeket s ezek szellemében szubjektíven ítélik meg a valóságot. A párt olyan tanulmányokat vár el e munkaterület dolgozóitól, amelyek a legidősebb jelenségek és folyamatok objektív alaposággal történő elemzésére épülnek, hogy elméleti következtetéseket, a társadalmi gyakorlat szolgálatában álló megoldásokat nyújtsanak, segítsenek a társadalmi jelenségek mélyebb megismerésében és felhasználhatók legyenek a politika kidolgozásában.

Amint arra Ceaușescu elvtárs jelentése rámutatott, kétségtelen, hogy alaposan meg kell vizsgálnunk ezt a helyzetet és intézkednünk kell a társadalmi kutatómunka átszervezéséről és megjavításáról.

Az önálló kutatómunka legjobb ösztönzője természetesen az ideológiai eszmecsere, a szabad vélemény-nyilvánítás. Pártunk ösztönzi és támogatja az ilyen tudományos szellemű vitákat, nem fél attól, hogy a vita során esetleg téves nézetek is felszínre kerülnek, hiszen a vélemények harcában az ilyesmi elkerülhetetlen, s kü-

lönben is, a vélemények összecsapása nélkül hogyan dönthetnők meg a téves nézeteket, hogyan domboríthatnók ki az igazságot.

Pártunk egyszersmind azt is elvárja a társadalomtudományi kutatóktól, hogy aktívan vegyenek részt a társadalmi-politikai gondolkodás területén zajló nemzetközi vitákban, hogy kövessék nyomon és tanulmányozzák kritikai szellemenben a jelenkori egyetemes gondolkodás eszmei áramlatait. Maga a marxizmus sem jött létre önmagától és fejlődni sem képes önmagában, anélkül, hogy eleven kapcsolatai legyenek mindazzal az újjal, amit a megismerés folyamata felszínre hoz. A marxizmus megalapítói ragyogó példáját adták annak, hogyan kell feldolgozni és elsajátítani mindazt, ami annak idején haladó volt. Mi több, ma, a marxista ideológia erejében és felsőbbrendűségében bízva, nem félünk azt kérni ideológusainktól, hogy véleményt nyilvánítsanak az ideológiai harc küzdőterén, hogy kiterjesszék az elméleti vitát és véleményeserét. Természetesen, ebben állandóan szilárd, világos ideológiai álláspontnak, kombattív, harcosszellemlnek kell érvényre jutnia az idegen ideológiával, a retrográd, idealista eszmékkel szemben. Napjainkban a világ forradalmi átalakulása, a szocialista rendszer 14 országban való építése, a műszaki-tudományos forradalom következményei és hatása, a szocializmusért és a békéért folyó harc nemzeti és nemzetközi viszonyaiban beállott változások nagyon sok komplex problémát vetettek fel. Véleményünk szerint talán sohasem volt annyira szükséges, mint ma, hogy a marxizmus—leninizmust élő tudománynak tekintsük, amelyet nem lehet dogmák korlátai közé szorítani.

A marxizmust nem tekinthetjük olyan tudománynak, amely kimerítette a megismerés lehetőségeit, hiszen kimeríthetetlen maga az élet is, amelyet a marxizmus tükröz. A kommunista pártok éppen az élet, az új iránti fogékonyságukkal, harci tapasztalataik révén járulnak hozzá a forradalmi gondolkodáshoz. Mivel a feltételek változatosak, az egyes jelenségek különféle értelmezése is elkerülhetetlen. Magában véve ez nem káros jelenség, ellenkezőleg, a kommunista mozgalom érettségét, az önálló gondolkodás és megítélés növekvő képességét fejezi ki. A lényeg az, hogy a nézetek különbözősége viszonyainkban ne okozzon feszültséget. Pártunk az érvelesen nyugvó, széles körű elvtársi vita híve, amelyben nincs helye ócsárlásnak, megbélyegzésnek és kiközösítésnek. Az építő szellemű vitában nem lehet már eleve abszolút igazságokat felállítani, hanem az elméletet egybe kell vetni a gyakorlattal, az igazság legfőbb kriteriumával. Mint a Központi Bizottság jelentése rámutatott, saját tapasztalatunkból tanultuk meg, mennyire káros és hibás volt más pártok ócsárlásának és elítélésének gyakorlata.

Éppen ezért mindenben helyesnek tartom azt a javaslatot, hogy a Központi Bizottság a nézetkülönbségek megoldásában ne bocsátkozzék más testvérpártok becsmérlésébe vagy elítélésébe. Foglaljon állást a vitás kérdéseknek a pártok közötti és a vezetőségek közötti közvetlen megbeszélések útján történő megoldása mellett. Ez a helyes, elvszerű módszer, amely megfelel mind a politikai gondolkodás előbbre vitele követelményeinek, mind pedig a szocialista országok és a kommunista mozgalom egysége és összeforrottsága érdekeinek.

Pártunk nemzetközi tevékenységének egyik alapelve, hogy a nézetkülönbségek nem érinthetik az egységet és szolidaritást, amelyet nem kell uniformizálni és mindenképpen közös nevezőre hozni. A Román Kommunista Párt éppen azt helyezi mindenkor minden nézetkülönbség fölé, ami a kommunista pártokat egyesíti, abból indul ki, ami közös: alapvető célkitűzéseinkből; síkra száll a széles körű testvéri együttműködési kapcsolatokért az összes szocialista országokkal — külpolitikánknak ez az alapvető irányvonala. Véleményünk szerint a szocialista világrendszer olyan szabad, független és szuverén államok közössége, amelyeknek sokoldalú internacio-